

Nr 396.

Av herrar **Welin** och **Bengtsson** i *Norup*, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 265, angående anslag till lantbruksskolor, lantmannaskolor och lanthushållsskolor.*

Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 265 till riksdagen angående anslag till lantbruksskolor, lantmannaskolor och lanthushållsskolor torde det vara önskvärt, att några ändringar vidtagas i de gjorda förslagen.

Beträffande ålderstillägg har Kungl. Maj:t föreslagit (sid. 7) »till föreståndare två ålderstillägg, vardera å 500 kronor, efter respektive 5 och 10 års oförvitlig tjänstgöring och till ordinarie ämneslärare tre ålderstillägg, vart och ett å 500 kronor efter respektive 5, 10 och 15 års oförvitlig tjänstgöring». Härvid är att märka, att man för åtnjutande av rätten till löneförhöjning som föreståndare endast får räkna den tid man tjänstgjort som sådan. Då det helt naturligt är det vanliga, att en lärare först efter några års tjänstgöring blir föreståndare, kan det inträffa och torde rätt ofta komma att inträffa, att en föreståndare för några år får samma lön som lärare och i vissa fall t. o. m. mindre. Några exempel skola förtydliga detta. Den vanliga lönen för föreståndare vid endast ordinarie kurs skall bli 4,000 kr., medan lärare erhåller 3,000 kr. En lärare, som tjänstgjort 10 år, erhåller då 4,000 kr. och en föreståndare, som tjänstgjort 10 år, därav 6 år som lärare, erhåller också 4,000 kr. En lärare, som tjänstgjort 15 år, erhåller 4,500 kr., medan en föreståndare, som likaledes tjänstgjort 15 år, därav 11 år som lärare och 4 år som föreståndare, erhåller 4,000 kr., varjämte han under 4 år därförut och 5 år efteråt erhåller samma lön som läraren. En föreståndare, som tjänstgjort 15 år som lärare, får under de 5 första åren 500 kr. mindre än en lärare och därefter under 5 år samma lön som lärare.

Ett sådant förhållande innebär en stor oformlighet i lönetekniskt avseende, och det minskar hos läraren den eggelse till att meritera sig för föreståndareskapet, som man eljest bör vänta sig hos honom.

Saken torde kunna hjälpas, om föreståndaren vid bestämmande av ålderstilläggen får räkna även sina tjänsteår som fast anställd ämneslärare. Atminstone borde han få räkna 5 år av dessa.

Även vid lanthushållsskolorna kunna samma förhållanden inträda, varför föreståndarinnan vid lanthushållsskola, i och för bestämmandet av ålderstillägg, bör få räkna sina tjänsteår som fast anställd lärarinna, dock högst 5 år av dessa.

*

Bland de villkor, varunder lantmannaskola skulle åtnjuta understöd av statsmedel, upptages i punkt 5), »att elevantalet i längre och fortsättningskurs uppgår till minst 15 och högst 30, skolande tillika elevantalet i skolans ordinarie kurs i medeltal för de tre sista läsåren hava uppgått till minst 30, med rätt för Kungl. Majt att medgiva sådant undantag, som under punkt 4) nämnts», d. v. s. »att på grund av särskilda omständigheter bevilja statsunderstöd, oaktat villkoren om elevantal icke äro uppfyllda.»

Det här föreslagna antalet av 30 elever i ordinarie kurs, för att en skola skall kunna få anordna en längre kurs, en s. k. niomånaders kurs, samt en fortsättningskurs, synes vara för stort.

Atminstone har det visat sig, att lantmannaskolor av A-typ, d. v. s. skolor med högre inträdesfordringar, haft svårt att komma upp i så högt elevantal som 30, medan detta gått lättare för skolor av B-typ, d. v. s. skolor med endast folkskolans kunskapsmått som inträdesfordran.

Följden blir att B-skolor få jämförelsevis lätt att anordna längre kurs och fortsättningskurs, medan A-skolor få det svårare i detta avseende. Då uppstår det avita förhållandet, att B-skolorna, som ha lägre inträdesfordringar, lätt bli en slags högre anstalter än A-skolorna. B-skolorna bli härigenom än mer besökta och A-skolorna få än värre att uppehålla sig i konkurrens, kanske till och med nödgas nedlägga sin verksamhet.

Lärare vid lantmannaskolor ha trott sig märka, att många unga män, som tänkt bevista en lantmannaskola, dragit sig härför, då de måste arbeta så mycket på den för skolan anslagna korta tiden för att hinna med

de långa kurserna. Det vore därför av värde, om bestämmelserna gjordes sådana, att de underlättade möjligheten för lantmannaskolorna att inrätta niomånaderskurser, där man kunde taga arbetet med mera lugn. En sådan möjlighet kunde beredas dem, om det ifrågavarande elevantalet nedsattes från 30 till exempelvis 20.

*

För beredande av statsunderstöd åt lantmannaskolor för läsåret 1919—1920 föreslås riksdagen anvisa på extra stat för 1920 ett förslagsanslag av 40,000 kronor, motsvarande en förhöjning av 10 procent å de ordinarie anslagen. För innevarande läsår 1918—1919 har riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag beviljat en höjning av förut utgående understöden med 20 procent. Departementschefen har emellertid utgått ifrån, att det knappast är antagligt, att skolornas utgifter under nästa läsår hålla sig vid samma höjd som under det föregående, och han anser därför tillräckligt, om dyrtidsbidraget för läsåret 1919—1920 sättes till 10 procent av det för samma år utgående, höjda ordinarie statsbidraget.

Emellertid har skolöverstyrelsen i sitt förslag till Kungl. Maj:t angående anslag till folkhögskolorna, efter en ingående motivering, som återfinnes i Kungl. Maj:ts proposition nr 338 sid. 56 o. f., föreslagit, att dessa skolor erhålla en tillfällig ökning för läsåret 1919—1920 av 20 procent, vilken ökning dock av Kungl. Maj:t föreslagits till 10 procent. Det behov, som skolöverstyrelsen uppvisat beträffande folkhögskolorna, gäller i huvudsak även beträffande lantmannaskolorna, och torde dessa för läsåret 1919—1920 även vara i behov av en tillfällig ökning av statsanslaget med 20 procent,

Med anledning av det anförda få vi hemställa,

att riksdagen ville
dels bestämma,

- 1) att föreståndare för lantmannaskola och föreståndarinna för lanthushållsskola vid beräklandet av ålderstillägg få räkna även sina tjänsteår som fast anställda lärare, dock högst 5 år av dessa;
- 2) att elevantalet i lägre kurs och fortsättningskurs uppgår till minst 15 och högst 30, skolande

elevantalet i skolans ordinarie kurs i medeltal för de tre sista läsåren hava uppgått till minst 20 med rätt för Kungl. Maj:t att medgifva sådant undantag, som under 4) nämnts;

dels för beredande av ökat understöd för lantmannaskolor för läsåret 1919—1920 anvisa å extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 80,000 kronor.

Stockholm den 1 april 1919.

S. Welin.

Sv. Bengtson
i Norup,